

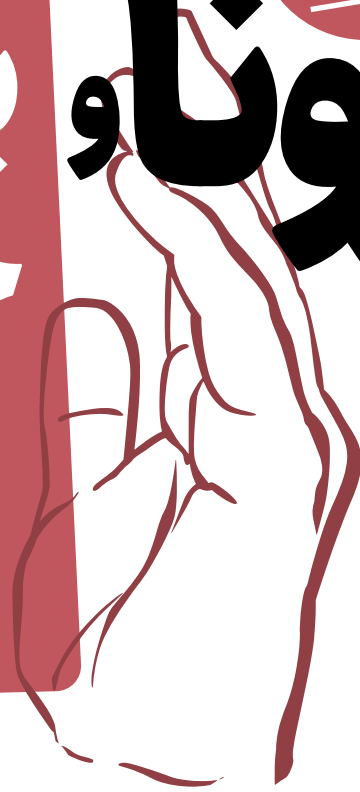
پرونده
کرونا

بازگشت به خانواده

دکتر عاصمه قاسمی
جامعه‌شناس و عضو هیئت‌علمی واحد علوم و تحقیقات دانشگاه آزاد اسلامی

کرونا

افراد جامعه نحوه مواجهه با خانواده و گذراندن وقت در آن و تعامل با اعضای خانواده دیگر دغدغه اصلی نیست. حتی در زندگی مدرن، خانه به «خوابگاه» تبدیل می‌شود؛ جایی برای استراحت فیزیکی و آماده شدن برای حضور در نهادهای اجتماعی به اصطلاح «مهم‌تر».

در اینجاست که در برهه‌ای مانند شرایط کنونی که بسیاری نهادها و مراکز اجتماعی تعطیل می‌شوند و قرار است شهروندان تمام وقت خود را در خانواده بگذرانند، با چالش‌هایی مواجه می‌شوند؛ چرا که یک نهاد «فرعی» دوباره به نهادی «اصلی» تبدیل می‌شود.

فراگیری ویروس کرونا در جوامع، و توصیه و یا الزام به قرنطینه خانگی در این روزها، جوانب و پیامدهای مختلف فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی دارد. اما آنچه از منظر خانواده قابل توجه است، تبدیل شدن خانواده به «اصلی‌ترین» و «مهم‌ترین» نهاد برای زندگی فردی و اجتماعی است. تغییر ناگهانی «فضای» زندگی و حضور طولانی در جایی که برای آن آمادگی و تمرین قبلی

در دهه‌های اخیر نظریه‌پردازی و بازاندیشی در خصوص نهاد خانواده در کانون توجه اندیشمندان و نظریه‌پردازان علوم اجتماعی قرار گرفته است. با وجود اینکه برخی از متفکران معتقد به فروپاشی خانواده در جوامع مدرن هستند، برخی دیگر از دگرگونی خانواده و کارکردهای آن سخن گفته‌اند.

آن‌ها معتقد به تغییر شکل خانواده و تغییر نقش‌های خانوادگی و رواج انواع گوناگون خانواده (مانند خانواده‌های ترمیمی و تک‌والد) هستند. در این رویکردهای جامعه‌شناسی، از «خانواده‌ها» به جای «خانواده» سخن به میان می‌آید و در نتیجه، تعریف‌های مختلفی از خانواده ارائه می‌شود. طبعاً هر جامعه‌ای باید متناسب با ارزش‌ها، هنجارها و ساختارهای فرهنگی - اجتماعی خود خانواده را تعریف کند.

اگرچه در بسیاری نظریه‌های جامعه‌شناسی، نهاد خانواده مهم‌ترین کارگزار «جامعه‌پذیری» افراد مطابق با فرهنگ یک جامعه شناخته می‌شود، لیکن در رویکردهای جدید دیگر خانواده نهاد «مرکزی» و «بنیادین» جامعه نیست. وقتی خانواده از مرکزیت بیفتد و در حاشیه قرار گیرد، طبعاً برای

روز پس از قرنطینه اولین خشونت خانگی با قتل زنی توسط شوهر جلوی چشمان فرزندان ثبت شده است.

فارغ از اینکه افزایش قابل توجه خشونت خانگی در طول چند هفته قرنطینه، نشان از موفق نشدن بسیاری از شعارها در زمینه احقاق حقوق زنان و توانمندسازی آنها دارد، در دنیای امروز مهم‌ترین عامل جامعه‌پذیری، یعنی خانواده، در درون خود با چالش جامعه‌پذیری و تعامل اجتماعی روبه‌روست.

در هر حال، قرنطینه فرصتی است برای بازگشت به خانواده به‌عنوان اصلی‌ترین نهاد در جامعه‌پذیری و تربیت نسل آینده، مرکزی‌ترین نهاد برای حمایت و پشتیبانی عاطفی انسان‌ها از یکدیگر، و مهم‌ترین نهاد در زمینه‌سازی گفت‌وگو و تعامل اجتماعی صحیح. برای تعامل و گفت‌وگوی اجتماعی باید از خانواده شروع کنیم. امید است با حضور فراگیر رسانه‌ها در خانه‌ها و به‌خصوص گسترش فضای مجازی، این فرصت از دست نرود.

پی‌نوشت

© عاصمه قاسمی دارای دکترای جامعه‌شناسی گرایش زنان و ارتباطات از دانشگاه نانینگهام است.

وجود نداشته، سخت است. لذا عجیب نیست که گزارش‌های نهادهای اجتماعی و حقوقی جهان از افزایش چشمگیر خشونت خانگی علیه زنان و کودکان در کشورهای متفاوت، بعد از قرنطینه‌شدن افراد در خانه‌ها خبر می‌دهند.

به گزارش «بیورونیوز» (۲۸ مارس/۹ فروردین)، وزارت کشور فرانسه اعلام کرده: شکایت‌ها در خصوص خشونت خانگی در فرانسه از ۱۷ مارس (۲۷ اسفند) که قرنطینه شروع شده، ۳۰ درصد افزایش داشته است. همچنین، «گاردین» در گزارشی (مورخ ۲۸ مارس) به نقل از فعالان و متولیان حوزه آسیب‌های خانوادگی، نسبت به «افزایش انفجاری» خشونت خانگی در کشورهای جهان، از برزیل تا آلمان، و از چین تا یونان، هشدار داده است. در این گزارش، وضعیت خشونت خانگی در کشورهای مختلف که به دلیل ویروس کرونا در قرنطینه قرار گرفته‌اند، مورد بررسی قرار گرفته است. برای مثال، اگرچه دولت اسپانیا از ابتدای قرنطینه و اعمال جریمه‌های سخت برای نقض قوانین قرنطینه، اعلام کرده بود، زانی که مورد خشونت خانگی قرار می‌گیرند، برای خروج از خانه و ثبت شکایات جریمه نمی‌شوند، اما تنها پنج